

Метою проведення даного дослідження є вивчення Міністерства праці та соціальної політики як суб'єкта трудового права. Задля досягнення визначеної мети в ході дослідження слід: з'ясувати, якими нормативно-правовими актами регламентується діяльність зазначеного суб'єкта; визначити завдання Міністерства праці та соціальної політики; проаналізувати положення нормативних актів; зробити відповідні висновки.

Актуальність дослідження, яке пропонується, полягає у: 1. необхідності вдосконалення діяльності державних органів-суб'єктів трудового права; 2. вдосконаленні діяльності безпосередньо Міністерства праці та соціальної політики; 3. чіткого нормативного визначення повноважень даного органу. Новизна дослідження обумовлюється відсутністю наукових розробок на вказану тему саме з означеного нами ракурсу.

Міністерство праці та соціальної політики України (Мінпраці) є одним із основних суб'єктів трудового права, без діяльності якого важко на сьогодні уявити взагалі правове регулювання трудової діяльності. Це пов'язано в першу чергу із тим, які завдання покладені на даний державний орган, що, безумовно, витікають безпосередньо із його правового статусу. І вже на даному етапі, аналізуючи діюче законодавство, ми вбачаємо достатньо вагомі та значні розбіжності як у повноваженнях, так і у завданнях Мінпраці. Така ситуація не сприяє консолідованому та систематизованому підходу до правового регулювання трудових відносин. І, хоча дане питання здебільшого відноситься до сфери регулювання нормами адміністративного права, все ж результати наявності колізій та відсутності єдиного напрямку у визначенні завдань та, відповідно, повноважень центрального органу виконавчої влади, на який покладено роль координатора та регулятора трудових та тісно із ними пов'язаних відносин, віддзеркалюються саме на якості та рівні врегулювання тих відносин, які входять до предмету трудового права. Тому вважаємо за доцільне зупинитися на проблемних питаннях діяльності Мінпраці.

Мінпраці є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба

України та своїм найменуванням. Таким чином, Мінпраці виступає суб'єктом трудового права як юридична особа публічного права. При цьому, відповідно, на Мінпраці як на суб'єкта трудового права покладаються певні обов'язки та права в сфері трудових відносин. Точніше буде сказати, безпосередньо в трудових відносинах Мінпраці участі не приймає, але відіграє велику роль у регулюванні цих відносин.

До 2006 року діяльність Мінпраці регулювалася Положенням про Міністерство праці та соціальної політики України, затверджене Указом Президента України від 30 серпня 2000 року N 1035/2000 [1].

Указ діяв у період з 2000 до 2006 року. Останні зміни, які були внесені до нього датуються 2005 роком та вносяться в зв'язку із затвердженням Положення про Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, внаслідок чого було дещо скореговано повноваження Мінпраці.

В результаті конституційної реформи повноваження щодо визначення спрямування роботи органів виконавчої влади перейшли до Кабінету Міністрів. Тепер до повноважень Кабміну входить:

забезпечення проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

спрямування і координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади;

утворення, реорганізація та ліквідація відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади [2].

Внаслідок чого постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 р. N 1543 було затверджено Положення про Міністерство праці та соціальної політики України. Таким чином, з огляду на принцип дії нормативно-правового акту у часі, діючим на сьогодні слід визнати Положення

про Міністерство праці та соціальної політики України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 року N 1543 [3]. Вказані положення значно відрізняються одне від одного та останнє містить в собі суттєві зміни щодо повноважень Мінпраці.

Так, відповідно до діючого Положення, Міністерство праці та соціальної політики України (Мінпраці) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Першою відмінною від попереднього Положення є те, що Мінпраці визнавався спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Суттєва різниця у даному визначенні полягає у наступному.

Стаття 259 Кодексу законів про працю вказує на те, що нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю здійснюють спеціально уповноважені на те органи та інспекції, які не залежать у своїй діяльності від власника або уповноваженого ним органу. При цьому центральні органи державної виконавчої влади здійснюють контроль за додержанням законодавства про працю на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають у їх функціональному підпорядкуванні [4].

Відповідно до зазначеного, на сьогодні Мінпраці може здійснювати нагляд та контроль за додержанням законодавства про працю лише на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають у його функціональному підпорядкуванні, а не здійснювати ці функції в цілому без врахування підпорядкованості підконтрольного об'єкту. Таким чином, діючим Положенням було змінено його правовий статус, результатом чого стало значне звуження сфери застосування діяльності та повноважень Мінпраці.

Мінпраці є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері зайнятості та трудової міграції, соціального захисту населення, загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі – соціального страхування),

соціально-трудова відносин та здійснення нагляду за додержанням законодавства про працю, оплати, нормування та стимулювання праці, професійної класифікації робіт і професій, умов праці, пенсійного забезпечення, соціального обслуговування населення, колективно-договірного регулювання соціально-економічних інтересів працівників і роботодавців, розвитку соціального діалогу.

До завдань Мінпраці відносяться: забезпечення реалізації державної політики у сфері: зайнятості; трудової міграції; соціального захисту населення; загальнообов'язкового державного соціального страхування; соціально-трудова відносин; оплати; нормування та стимулювання праці; професійної класифікації робіт і професій; умов праці; пенсійного забезпечення; соціального обслуговування населення; колективно-договірного регулювання соціально-економічних інтересів працівників і роботодавців; розвитку соціального діалогу; здійснення нагляду за додержанням законодавства про працю.

Міністерство праці та соціальної політики відіграє керівну регулюючу та координуючу роль у визначенні політики в сфері праці та тих, що тісно пов'язані із трудовими, відносинами. Тому, здається недоречним та помилковим звуження статусу Мінпраці та обмеження його лише підпорядкованими йому підприємствами, установами, організаціями.

Важливо звернути увагу на те, що пункт 8 Положення про Міністерство праці та соціальної політики України передбачає забезпечення здійснення Пенсійним фондом України його функцій. При цьому сутність «забезпечення», як відомо, полягає в гарантуванні певного процесу, дії. З цього розуміємо, що відповідальність за діяльність Пенсійного фонду та визначення політики у сфері пенсійного забезпечення лежить саме на Мінпраці. Так, відповідно до Положення про Пенсійний фонд України, затверджене 01.03.2001 [5], Міністерство праці та соціальної політики виконує такі повноваження у діяльності Пенсійного фонду:

1. діяльність Пенсійного фонду України спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра праці та соціальної політики України.

2. Пенсійний фонд України вносить у встановленому порядку Міністру праці та соціальної політики України пропозиції з питань формування державної політики у сфері пенсійного забезпечення та соціального страхування, забезпечує її реалізацію.

3. Пенсійний фонд України узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства і в установленому порядку вносить їх на розгляд Міністрові праці та соціальної політики України.

4. Пенсійний фонд України під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому законодавством порядку з Міністром праці та соціальної політики України.

5. проекти нормативно-правових актів Пенсійного фонду України погоджуються Міністром праці та соціальної політики України.

6. пропозиції Прем'єр-міністрові України щодо призначення на посади та звільнення з посад керівників Пенсійного фонду України вносить Міністр праці та соціальної політики України.

7. структуру центрального апарату Пенсійного фонду України затверджує Міністр праці та соціальної політики України.

Однак, у вказаному Положенні, як бачимо нічого не сказано про те, що Мінпраці забезпечує діяльність Пенсійного фонду. Можна, звичайно, припустити, що функції забезпечення Мінпраці на цьому мають бути і припинені. Однак, по-перше, до поняття «забезпечення» входить значно більше коло повноважень, по-друге, слід з'ясувати, які серед повноважень Мінпраці стосуються Пенсійного фонду та яким чином вони перетинаються і взаємно узгоджуються.

Отже, Положення про Пенсійний фонд не містить деяких суттєвих функцій Міністерства праці та соціальної політики по відношенню до

Пенсійного фонду. Однією із таких функцій є передбачений Положенням про Міністерство праці та соціальної політики контроль за виконанням Пенсійним фондом України його функцій. Однак, Положення про Пенсійний фонд не містить згадки про цю функцію. Натомість Мінпраці узгожує, затверджує, координує, спрямовує діяльність Пенсійного фонду. Тому вважаємо за необхідне доповнити Положення про Пенсійний фонд таким чином:

«діяльність Пенсійного фонду України спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра праці та соціальної політики України, а також контролюється Міністерством праці та соціальної політики».

З огляду на те, що Мінпраці має право представляти Кабінет Міністрів України за його дорученням у міжнародних організаціях та під час укладення міжнародних договорів України, та, аналізуючи відсутність серед завдань Мінпраці здійснення політики на міжнародній арені, вважаємо за доцільне внести до завдань Мінпраці наступне:

«здійснення міжнародного співробітництва у межах своїх повноважень щодо визначення та реалізації політики у сфері праці та соціальної політики».

Таким чином, із усього вище викладеного, можна зробити висновок, що необхідним та доцільним є внесення змін в діюче Положення шляхом надання Міністерству праці та соціальної політики статусу спеціально уповноваженого органу щодо врегулювання основних питань у сфері праці.